ДЗЯРЖАЎНАЯ ЎСТАНОВА АДУКАЦЫІ
«МІНСКІ АБЛАСНЫ ІНСТЫТУТ РАЗВІЦЦЯ АДУКАЦЫІ»

АДДЗЕЛ ІНФАРМАЦЫЙНАГА ЗАБЕСПЯЧЭННЯ БІБЛІЯТЭЧНАЙ РАБОТЫ
І ПАДРЫХТОЎКІ МЕДЫЯРЭСУРСАЎ

КУЗЬМА ЧОРНЫ

120 ГАДОЎ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ

Бібліяграфічны спіс літаратуры

МІНСК 2020

Кузьма Чорны (сапраўднае імя Мікалай Карлавіч Раманоўскі ; інш. псеўд. Максім Алешнік, М. Біруля, Ігнат Булава з–пад Турава, Вясёлы, М. Сідарэўскі, Сусед Вясёлы, Раман Талапіла, Арцём Чамярыца, Сымон Чарапкевіч, А. Чорны) 11(24) чэрвеня 1900 – 22 лістапада 1944 – беларускі празаік, драматург, публіцыст. Нарадзіўся ў в. Боркі, Слуцкі павет, цяпер Капыльскі раён, Мінская вобласць.

Бацькі К. Чорнага служылі парабкамі ў пана Э. Вайніловіча. Калі хлопчыку споўнілася 8 гадоў, яны пераехалі ў мястэчка Цімкавічы на Капыльшчыне, каб даць пачатковую адукацыю. Закончыўшы Цімкавіцкае народнае вучылішча, у 1916 паступіў у Нясвіжскую настаўніцкую семінарыю. Закончыць не удалося, бо ў 1919 годзе польскія ўлады зачынілі семінарыю. З восені 1922 году — настаўнік Цімкаўскай сямігодкі. Але, не захапіўшыся пэдагагічнай працай, у 1923 годзе паступіў на літаратурнае аддзяленне пэдагагічнага факультэту Беларускага дзяржаўнага ўнівэрсітэту. У гэтым жа годзе стаў сябрам літаратурнага аб’яднання «Маладняк». Яшчэ студэнтам у 1924 пачаў працаваць у газеце «Беларуская вёска». У 1925 з-за праблемаў з лёгкімі быў вымушаны пакінуць вучобу і адправіцца ў Крым. У 1926—1931 — старшыня і галоўны рэдактар літаратурнага аб’яднаньня «Ўзвышша». У 1932—1937 — галоўны літкансультант кабінэта маладога аўтара пры СП БССР. З 1934 году — сябра Саюзу пісьменнікаў БССР.

У сярэдзіне 1920–х г. адбываюцца прыкметныя змены ў стылі К. Чорнага. У зборніках “Па дарозе”, “Пачуцці”, “Хвоі гавораць” ўзмацняецца псіхалагічны аналіз. У гэты ж час набываюць больш агрэсленую форму эстэтычныя погляды пісьменніка. Адводзячы літаратуры вялікую місію ў нацыянальным адраджэнні, К. Чорны гаварыў пра яе як пра “наймагутнейшую з’яву жыцця краіны, адзін з сродкаў творчасці гэтага жыцця”.

Быў арыштаваны 14 кастрычніка 1938 году. Сядзеў у Мінскай турме 8 месяцаў, з іх 6 — у камеры-адзіночцы. Падчас следзтва вязьня рэгулярна катавалі. Дзякуючы заступніцтву першага сакратара ЦК КП(б)Б П. К. Панамарэнкі змардаваны душой і целам пісьменьнік быў вызвалены 8 чэрвеня 1939 году. Першыя артыкулы і вершы К. Чорны апублікаваў у 1920. У 1925 выйшлі яго першыя кнігі – “Апавяданні” і “Срэбра жыцця”.

10 ліпеня 1941 уступіў у шэрагі Чырвонай арміі, але праз некалькі дзён быў адкліканы ў Клімавічы ў групу друку. Разам з журналістамі зноў апынуўся ў Крычаве, затым у Магілёве, дзе стаў супрацоўнікам сатырычнай газэты «Раздавім фашысцкую гадзіну». З гэтага часу разам з рэдакцыяй выдання вандраваў у Гомель, Добруш, Чэбаксары, Казань.

Памёр ад інсульту 22 лістапада 1944 году. Пахаваны на Вайсковых могілках у Мінску. Узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі і партызанскім мэдалём. У 2000 на Капыльшчыне адкрыты два мэмарыяльныя знакі. Імем Кузьмы Чорнага названа вуліца ў Мінску.

Крыніцы

1. *Беларускія пісьменнікі: бібліяграфічны слоўнік: ў 6 т. / Інстытут літаратуры імя Янкі Купала Акадэміі навук Рэспублікі Беларусь ; пад рэд. А. В. Мальдзіса. – Мінск : Беларуская энцыклапедыя імя Пятруся Броўкі, 1994. – Т. 6.: Талалай–Яфімаў. – С. 282–284.*
2. *Кузьма Чорны [Электронный ресурс] // Вікіпедыя. Свабодная энцыклапедыя. – Режим доступа: https://be.wikipedia.org/wiki/Кузьма_Чорны. – Дата доступа: 22.04.2020.*

ЖЫЦЦЁ І ТВОРЧАСЦЬ

1. Адамовіч, А. Здалёк і зблізку / А. Адамовіч. – Мінск: Маст. літ., 1976. – 623 с.
2. Адамовіч, А. Маштабнасць прозы: Урокі творчасці Кузьмы Чорнага / А. Адамовіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1972. – 190 с.
3. Адамовіч, А. Шлях да майстэрства: Станаўленне мастацкага стылю К.Чорнага / А. Адамовіч. – Мінск : Выд–ва АН БССР, 1958. – 178 с.
4. Адлюстраванне рэгіянальнага каларыту праз аўтарскія апісанні прыроды ў рамане К. Чорнага "Пошукі будучыні" / Шаўчэнка В. П. // Вобразна–эстэтычны аспект нацыянальнай мастацкай свядомасці : зборнік навуковых артыкулаў выкладчыкаў кафедры беларускай літаратуры / Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Установа адукацыі "Мазырскі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя І. П. Шамякіна". – 2010. – Вып. 6. – С. 77–86.
5. Актуальнасць класікі : Кузьма Чорны як выразнік нацыянальнай ментальнасці / Анжэла Мельнікава // Роднае слова : штомесячны навуковы і метадычны часопіс / заснавальнікі: Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, ГА "Саюз пісьменнікаў Беларусі". – 2015. – № 6. – С. 3–5
6. Аналіз сацыяльнага вопыту нацыі ў аповесці К. Чорнага "Лявон Бушмар" / Ж. В. Запартыка // Беларускае літаратуразнаўства : навукова–метадычны зборнік / Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. – 2010. – Вып. 8. – С. 43–45.
7. Апошняя споведзь Кузьмы Чорнага : (паводле дзённіка пісьменніка) / Ігар Аўласенка // Полымя : літаратурна–мастацкі і грамадска–палітычны часопіс / заснавальнікі: Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, Грамадскае аб'яднанне "Саюз пісьменнікаў Беларусі", Выдавецкі дом "Звязда". — 2017. – № 2. – С. 140–153.
8. Барсток, Марыя Мікітаўна (кандыдат філалагічных навук ; 1916—1994). Кузьма Чорны ў школе / М. М. Барсток. — Выд. 2–е, перапрацаванае і дапоўненае. – Мінск : Народная асвета, 1973. – 110, [1] с.
9. Беларускія пісьменнікі : 1917–1990. / Уклад. А. Гардзіцкі. – Мінск : Мастацкая літаратура, 1994. – 290 с.
10. Бугаёў, Дз. Дасягнутае і страчанае / Дз. Бугаёў // Полымя. – 1993. – № 4. – С.226 – 251.
11. Бярозка, А. Ф. "Божа, напішы за мяне мае раманы..." : дзённікавая проза Кузьмы Чорнага / Аляксандр Бярозка // Роднае слова : штомесячны навуковы і

метадычны часопіс / заснавальнікі: Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, ГА "Саюз пісьменнікаў Беларусі". — 2017. – № 1. – С. 22–24

12. Васілеўская, А. С. Метафара як сродак стварэння падтэксту (на матэрыяле рамана Кузьмы Чорнага “Сястра”) [Электронный ресурс] / А. С. Васілеўская. – Режим доступа: https://elib.bspu.by/handle/doc/674. – Дата доступа: 03.04.2020.

13. Ватацы, Н. Кузьма Чорны. 1900–1944. Бібліяграфічны даведнік / Н. Ватацы. – Мінск : Вышэйшая школа, 1954. – 122 с.

14. Галай, В. Кузьма Чорны — майстар жывой і непаўторнай мовы / Вольга Галай // Роднае слова : штомесячны навуковы і метадычны часопіс / заснавальнікі: Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, ГА "Саюз пісьменнікаў Беларусі". — 2015. – № 6. – С. 34–35.

15. Дасаева, Т. М. Лірычнае і эпічнае ў ранняй прозе Кузьмы Чорнага / Т. М. Дасаева // Беларуская мова і літаратура : навукова–метадычны часопіс / заснавальнік: РУП "Выдавецтва "Адукацыя і выхаванне". — 2018. – № 6. – С. 46–52.

16. Жураўлёў, В. П. На шляху духоўнага самасцвярджэння. / В. Жураўлёў. – Мінск : Навука і тэхніка, 1995. – 160 с.

17. Імпрэсіянізм у рускай і беларускай літаратурах канца XIX – пачатку XX стагоддзяў (М. Горкі, З. Бядуля, К. Чорны) / Г. Кузьменя // М. Горький и его эпоха : материалы международного научного симпозиума, Брест, 19–20 марта 2008 года / под общей редакцией Т. В. Сенькевич. – Брест, 2008. – С. 292–296.

18. Беларуская вясковая проза на мяжы 1920–1930–х гг. : (Кузьма Чорны, Кандрат Крапіва, Змітрок Бядуля): наратыўны аспект / Наталля Пахомчык // Полымя : літаратурна–мастацкі і грамадска–палітычны часопіс / заснавальнікі: Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, Грамадскае аб'яднанне "Саюз пісьменнікаў Беларусі", Выдавецкі дом "Звязда". – 2014. – № 8. – С. 167–175.

19. Жыбуль, В. Скрозь сваё "я" : творчасць Кузьмы Чорнага ў крытычным асэнсаванні Адама Бабарэкі / Віктар Жыбуль // Роднае слова : штомесячны навуковы і метадычны часопіс / заснавальнікі: Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, ГА "Саюз пісьменнікаў Беларусі". – 2010. – № 6. – С. 3–7.

20. Казека, Я. Кузьма Чорны: Старонкі творчасці / Я. Казека. –Мінск : Мастацкаялітаратура, 1980. – 158 с.

21. Казека, Я. Кузьма Чорны : Старонкі творчасці / Я. Казека. – Мінск : Маст.літ., 1980. – 135 с.

22. Канкрэтна–гістарычны змест і агульначалавечае значэнне апавядання Кузьмы Чорнага "Макаркавых Волька" / Г. М. Ішчанка // Веснік Брэсцкага

ўніверсітэта : навукова–тэарэтычны часопіс / заснавальнік Установа адукацыі "Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. С. Пушкіна". – 2015. – № 2. – С. 27–31

23. Канцэпт дома ў рамане Кузьмы Чорнага "Пошукі будучыні" / С. А. Бувіна // Мировой литературный процесс: автор – жанр – стиль : сборник научных трудов / Учреждение образования "Брестский государственный университет им. А. С. Пушкина", Кафедра теории и истории русской литературы. — Брест, 2009. — С. 154–157

24. Каўрус, А. "Не на кепскае вучыць хачу" : з граматыкі твораў Кузьмы Чорнага / Алесь Каўрус // Роднае слова : штомесячны навуковы і метадычны часопіс / заснавальнікі: Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, ГА "Саюз пісьменнікаў Беларусі". – 2015. – № 5. – С. 25–31 ; № 6. – С. 26–30.

25. Карпава, Л. У. Фёдар Дастаеўскі і Кузьма Чорны : ідэйна–філасофская канцэпцыя злачынства і пакарання / Л. У. Карпава // Славянство. Православие. Традиции русской и белорусской литературы : / ОО "Белорусский славянский комитет". — Мозырь, 2008. — С. 116–124.

26. Кіявіцкая, Т. У. Рэпрэзентацыя жанчыны ў мастацкай прасторы К. Чорнага / Т. У. Кіявіцкая // Сучасная беларуская літаратура і працэсы славянскага культурна–цывілізацыйнага ўзаемадзеяння : матэрыялы Міжнароднай навукова–практычнай канферэнцыі : (Мінск, 28 мая 2008 года) / [рэдкалегія: В. А. Максімовіч (навуковы рэдактар) і інш.]. — Мінск, 2008. — С. 261–266.

27. Корань, Л. Цукровы пеўнік: літ.–крыт. арт. / Л. Корань – Мінск : Маст.літ.,1996. – 286 с.

28. Кузьма Чорны — майстар жывой і непаўторнай мовы / Вольга Галай // Роднае слова : штомесячны навуковы і метадычны часопіс / заснавальнікі: Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, ГА "Саюз пісьменнікаў Беларусі". — 2015. – № 6. – С. 34–35

29. Кузьма Чорны і Васіль Быкаў: дзеячас / Людміла Карпава // Фальклор і сучасная культура : матэрыялы III Міжнароднай навукова–практычнай канферэнцыі, 21–22 красавіка 2011 г., Мінск : у 2 ч. / [рэдкалегія: І. С. Роўда і інш.]. — Мінск, 2011. – Ч. 1. – С. 116–117.

30. Кузьма Чорны. Чалавек — гэта цэлы свет : успаміны, эсэ, артыкулы, інтэрв'ю, дакументы / укладальнік Г. Шаблінская. – Мінск : Мастацкая літаратура, 2016. – 510 с., [32] л. іл.

31. Мельнікава, А. Адлюстраванне лёсу нацыі ў славянскіх літаратурах: лёс беларускага народа ў прозе Кузьмы Чорнага / А. Мельнікава // Роднае слова. – 2009. – № 8. – С. 14 – 17.

32. Мельнікава, А. Асэнсаванне беларускага шляху ў творах Кузьмы Чорнага / А. Мельнікава // Рэгіянальнае, нацыянальнае і агульначалавечае ў літаратуры. – Міжнародныя навуковыя чытанні, прысвечаная памяці Івана Навуменкі: зб. навук. арт. /рэдкал. І. Ф. Штэйнер (гал рэд.) і інш. – Гомель, 2009, ЦДІР. – С.263 – 267.
33. Мельнікава, А. Вайна ў асэнсаванні Кузьмы Чорнага / А. Мельнікава // «Великая Отечественная война в судьбе литературы и культуры: исторической опыт как мировоззренческий и моральный выбор»:. / Ред.–составитель И. Н. Афанасьев. – Мозырь, 2011. – С. 370–376.
34. Мельнікава, А. Паэтыка твораў Кузьмы Чорнага : манаграфія / А. Мельнікава. – Гомель : ГДУ імя Ф. Скарыны, 2008. – 186 с.
35. Мельнікава, А. Хрысціянская дамінанта твораў Кузьмы Чорнага / А. Мельнікава // Веснік Брэсцкага ўніверсітэта. – Серыя 3. – 2010. – №. 2. – С. 25–32.
36. Метанаратыўна акцэнтаваная наратыўная стратэгія ў рамане Кузьмы Чорнага "Пошукі будучыні" / Ірына Часнок // Полымя : літаратурна–мастацкі і грамадска–палітычны часопіс / заснавальнікі: Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, Грамадскае аб'яднанне "Саюз пісьменнікаў Беларусі", Выдавецкі дом "Звязда". — 2017. – № 10. – С. 117–122.
37. Мішчанчук, М. “Мінімум няволі і максімум волі…” : Кузьма Чорны ў пошуку адказаў на балючыя пытанні даваеннай рэчаіснасці / М. Мішчанчук // Роднае слова. – 1998. – №8. – С.132–140.
38. Мішчанчук, М. Майстар вялікай эпічнай прозы : Кузьма Чорны / М. Мішчанчук // Роднае слова. – 1998. – №6. – С.134–146.
39. Псіхалагізм у творчасці Кузьмы Чорнага на прыкладзе аповесці "Лявон Бушмар" / Д. А. Казлова // Национальные культуры в межкультурной коммуникации : сборник научных статей по материалам II Международной научно–практической конференции, Минск, 12–13 апреля 2017 г. / редколлегия: Э. А. Усовская [и др.]. – Минск, 2017. – С. 274–277.
40. Пяткевич, А. Сюжэт. Кампазіцыя. Характар: аб прозе Кузьмы Чорнага / Аляксей Пяткевіч. – Мінск : Мастацкая літаратура, 1981. – 157, [2] с.
41. Пяткевіч, А. Сюжэт. Кампазіцыя. Характар : Аб прозе Кузьмы Чорнага / А. Пяткевіч. – Мінск : Мастацкая літаратура, 1981. – 180 с.
42. Сверчанка, І. Творчая стратэгія і мастацкія здабыткі Кузьмы Чорнага / Іван Саверчанка // Полымя : літаратурна–мастацкі і грамадска–палітычны часопіс / заснавальнікі: Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, Грамадскае аб'яднанне "Саюз пісьменнікаў Беларусі", Выдавецкі дом "Звязда". — 2015. – № 6. – С. 150–155.

43. Старасценка, Т. Няўласна-простае маўленне як маркёр дыялагізацыі ў творах Кузьмы Чорнага / Таццяна Старасценка // Роднае слова : штомесячны навуковы і метадычны часопіс / заснавальнікі: Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, ГА "Саюз пісьменнікаў Беларусі". – 2015. – № 6. – С. 31–33.

44. Шаўчэнка, В. П. Случчына ў жыццёвым і творчым лёсе Кузьмы Чорнага : (да праблемы вывучэння біяграфіі пісьменніка і рамана "Пошукі будучыні") / В. П. Шаўчэнка // Вобразна–эстэтычны аспект нацыянальнай мастацкай свядомасці : зборнік навуковых артыкулаў выкладчыкаў кафедры беларускай літаратуры / Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Установа адукацыі "Мазырскі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя І. П. Шамякіна". – 2008. – Вып. 4. – С. 87–95.

45. Стральцоў, М. Выбранае: Проза, паэзія, эсэ / М. Стральцоў; прадм. А. Адамовіча. – Мінск : Маст. літ., 1987. – 607 с.

46. Тычына, М. Вяртанне: аповесць пра Кузьму Чорнага: [для старэйшага школьнага ўзросту] / Міхась Тычына. – Мінск : Юнацтва, 1984. – 188, [2] с.

47. Тычына, М. Кузьма Чорны / М. Тычына // Нарысы па гісторыі беларуска–рускіх літаратурных сувязей: у 4 кн. Кн. 3: 1917–1941 / І. С. Шпакоўскі [і інш.] – Мінск : Навука і тэхніка, 1994. – С. 353 – 392.

48. Тычына, М. Цана прароцтваў / М. Тычына // Кузьма Чорны. Выбраныя творы / уклад. і прадм. М. Тычына; камент. М. Тычына, Я. Янушкевіч. – Мінск : “Беллітфонд”, 2000. – С. 5 – 24.

49. Тычына, М. А. Кузьма Чорны / М.А. Тычына // Гісторыя беларускай літаратуры ХХ стагоддзя : У 4 т. Т. 2. – Мінск : Беларуская навука, 2002. – С. 330–369.

50. Тычына, Міхась (доктар філалагічных навук ; пісьменнік ; нар. 1943). Кузьма Чорны : Эвалюцыя маст.мыслення / АН БССР.Ін–т літ.Імя Я.Купалы. — Мінск : Навука і тэхніка, 1973. — 167 с.

51. Тычына, Міхась Кузьма Чорны : Эвалюцыя мастацкага мыслення / Навук. рэд. Івашын В.У.; Нац. акад. навук Беларусі. Ін–т літ. імя Я.Купалы. — 2–е выд., выпр. і дап. — Мінск : Бел. навука, 2004. — 190,[2] с.

52. Тэма зямлі ў рамане К. Чорнага "Бацькаўшчына" / С. А. Розава // Весці БДПУ : штоквартальны навукова–метадычны часопіс. — 2017. – № 2. – С. 134–138

53. Філасофскія матывы быцця ў кантэксце беларускай "ваеннай" аповесці : (М. Гарэцкі, Я. Колас, К Чорны) / Т. Р. Багарадава // Вестник Полоцкого государственного университета : научно–теоретический журнал. – 2010. – № 7. – С. 121–128.

54. Часнок, І. Вялікая Айчынная вайна ў наратыўнай будове твораў "Млечны шлях" Кузьмы Чорнага, "У тумане" Васіля Быкава / Ірына Часнок // Роднае слова : штомесячны навуковы і метадычны часопіс / заснавальнікі: Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, ГА "Саюз пісьменнікаў Беларусі". – 2014. – № 6. – С. 16–20.
55. Чыгрын, І. П. Крокі: Проза "Узвышша" / І. Чыгрын. – Мінск: Навука і тэхніка, 1989. – 144 с.

ТВОРЫ

1. Чорны, К. Збор твораў: у 8 т. Т.1. – Апавяданні 1923 – 1927 гг. / пад рэд. А. Адамовіча / К. Чорны. – Мінск : Маст. літ., 1972. – 544 с.
2. Завтрашний день: рассказы: перевод с белорусского / Кузьма Чорный. – Москва : Государственное издательство детской литературы Министерства просвещения РСФСР, 1959. – 163, [2] с. – (Школьная библиотека).
3. Збор твораў / Іван Навуменка. Т. 9 : Вінцэнт Дунін–Марцінкевіч ; Змітрок Бядуля ; Максім Багдановіч ; Ранні Кузьма Чорны (1923–1929) : літаратуразнаўчыя працы / рэдактар тома С. С. Лаўшук. – 2017. – 747, [3] с.
4. Чорны, К. Выбраныя творы / К. Чорны.– Мінск : Маст. літ., 2000.– 608 с.
5. Чорны, К. Вясна: Аповесць [Электронный ресурс] / Кузьма Чорны. – Режим доступа: https://knihi.com/Kuzma_Corny/Viasna_zbor8.html. – Дата доступа: 22.04.2020.
6. Чорны, К. Герой Савецкага Саюза Ціхан Піменавіч Бумажкоў / Кузьма Чорны. – Режим доступа: https://knihi.com/Kuzma_Corny/Hieroj_Savieckaha_Sajuza_Cichon_Pimienavic_Bumazkou_zbor6.html. – Дата доступа: 22.04.2020.
7. Чорны, К. Збор твораў : у 8 т. Т. 6. – Раманы “Пошукі будучыні”, “Млечны шлях”, “Вялікі дзень”, аповесць “Скіп’еўскі лес” / пад рэд. Ю. Пшыркова / К. Чорны. – Мінск : Маст. літ., 1973. — 520 с.
8. Чорны, К. Збор твораў: у 8 т. Т. 4. – Аповесці “Лявон Бушмар”, “Вясна”, раманы “Ідзі, ідзі”, “Бацькаўшчына”/ пад рэд. Ю. Пшыркова / К. Чорны. – Мінск : Маст. літ., 1973. – 485 с.
9. Чорны, К. Збор твораў: у 8 т. Т.8. – Публіцыстыка 1923 – 1944. Дзённік. Летапіс жыцця і творчасці / пад рэд. А. Адамовіча / К. Чорны. – Мінск : Маст. літ., 1975. – 608 с.
10. Чорны, К. Зямля: Раман / Кузьма Чорны. Аповесць для сябе : Дакум. аповесць : [Для сярэд. і ст. шк. узросту] / Барыс Мікуліч. – Мн. : БелЭн, 1998. – 492, [2] с. – (Школьная бібліятэка)
11. Чорны, К. Ірынка: Драма ў 4 дз. / Кузьма Чорны [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://knihi.com/Kuzma_Corny/Irynka_zbor6.html. – Дата доступа: 22.04.2020.
12. Чорны, К. Люба Лук'янская: Раман. – Мн. : Дзяржвыд БССР.Рэд.мастац.літ., 1961. – 144с.
13. Чорны, К. Лявон Бушмар: Аповесць [Электронный ресурс] / Кузьма Чорны. – Режим доступа: https://knihi.com/Kuzma_Corny/Lavon_Busmar.html. – Дата доступа: 22.04.2020.

14. Чорны, К. Маё дзела цялячае: Апавяданне / Кузьма Чорны. – Мн. : НДК "Маркетинг", 1994. – 16 с.
15. Чорны, К. Матчына благаславенне: апавяданні і аповесць: [для сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту] / Кузьма Чорны. – Минск : Юнацтва, 1984. – 221, [2] с. – (Школьная бібліятэка).
16. Чорны, К. Насцечка: аповесць: для сярэдняга і старэйшага ўзросту [Электроны рэсурс] / Кузьма Чорны. – Режим доступа: https://knihi.com/Kuzma_Corny/Nasciecka_scan.html#1. – Дата доступа: 22.04.2020.
17. Чорны, К. Нянавісць: Апавяданні / К. Чорны. – Режим доступа: https://knihi.com/Kuzma_Corny/Nianavisc_zbor8.html. – Дата доступа: 22.04.2020.
18. Чорны, К. Па дарозе [Электронный ресурс] / Кузьма Чорны. – Режим доступа: https://knihi.com/Kuzma_Corny/Pa_darozie_scan.html#1. – Дата доступа: 22.04.2020.
19. Чорны, К. Пачуцці [Электронный ресурс] / Кузьма Чорны. – Режим доступа: https://knihi.com/Kuzma_Corny/Pacucci.html. – Дата доступа: 22.04.2020.
20. Пошукі будучыні: раманы: [для сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту] / Кузьма Чорны. – Мінск : Мастацкая літаратура, 2013. – 404, [2] с. – (Школьная бібліятэка).
21. Чорны, К. Срэбра жыцця [Электронный ресурс] / Кузьма Чорны. – Режим доступа: https://knihi.com/Kuzma_Corny/Srebra_zyccia.html. – Дата доступа: 22.04.2020.
22. Трэцяе пакаленне: раман, апавяданні: [для сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту] / Кузьма Чорны. – Мінск : Мастацкая літаратура, 2009. – 269, [2] с. - (Школьная бібліятэка).
23. Чорны, К. Хвоі гавораць [Электронный каталог] / Кузьма Чорны. – Режим доступа: https://knihi.com/Kuzma_Corny/Chvoi_havorac.html. – Дата доступа: 22.04.2020.
24. Чорны, К. Як дзядзька Тамаш напалохаў ваўкоў [Электронный ресурс] / Кузьма Чорны. – Режим доступа: https://knihi.com/Kuzma_Corny/Jak_dziadzka_Tamas_napalochau_vaukou_zbor8.html. – 22.04.2020.

ІНТЭРНЭТ–РЭСУРСЫ

Кузьма Чорны
https://be.wikipedia.org
/wiki/Кузьма_Чорны

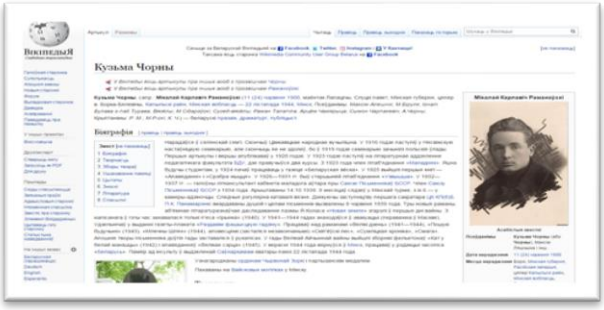

Беларуская палічка: Кузьма Чорны
https://knihi.com/
Kuzma_Corny/

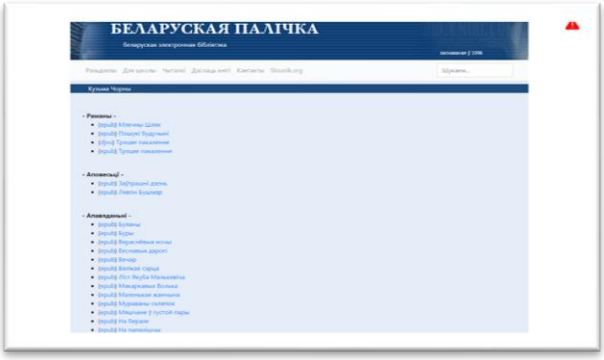

Национальная библиотека Беларуси: Кузьма Чорны
https://www.nlb.by/by/infarmatsyynyya-resursy/elektronnyya-infarmatsyynyya-resursy/resursy-natsyyanalnay-bibliyateki-belarusi/virtualnyya-praekty-vysta-ki-i-kalektsyi/virtualnyya-praekty-bibliyateki/belarus-u-pershay-susvetnay/pershaya-susvetnaya-vayna-litaratury/pershaya-cusvetnaya-vayna-belaruskay-litaratury/kuzma-chorny/

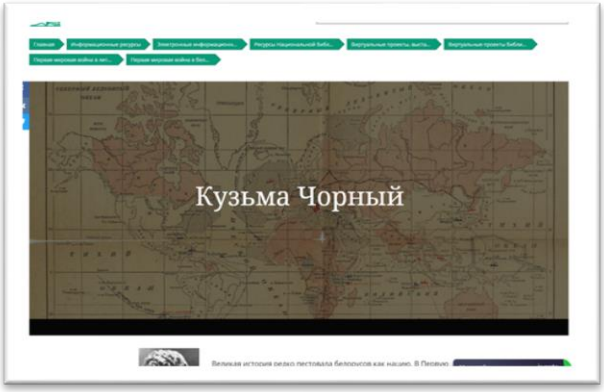

Музей Кузьмы Чёрного в Тимковичах
http://museums.by/muzei/muzei-g-minska-i-minskoy-oblasti/muzey-kuzmy-chornogo-chto-posmotret-v-timkovichakh/

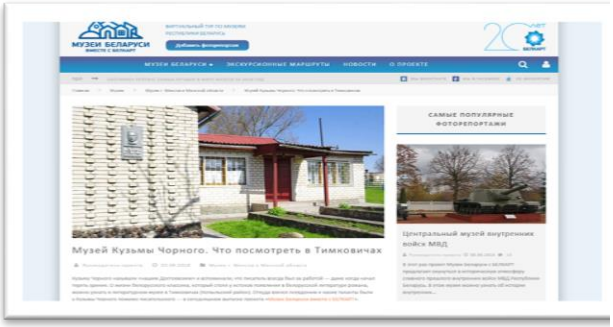

Минский областной институт развития образования: Славутыя пісьменнікі Мінскай вобласці. Кузьма Чорны
https://moiro.by/files/00206/obj/115/8663/doc/Кузьма%20Чорны.pdf